

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 12CoP/32/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4421203949
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 06. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Soňa Zmeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2023:4421203949.3

Uznesenie

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Zmekovej a sudkýň JUDr. Renáty Pátrovičovej a JUDr. Denisy Šaligovej vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti E.: W., nar. XX.XX.XXXX, a W., nar. XX.XX.XXXX, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nové Zámky, deti rodičov: G. E. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom F. XXXX/XX, XXX XX R., zastúpená JUDr. Gergely Pšenákom, advokátom so sídlom M. R. Štefánika 30, 940 01 Nové Zámky, IČO: 42 369 436, a P. E., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. L. utca XX/a, XXXX T., E., zastúpený Mgr. Zsoltom Ördöghom, advokátom so sídlom Turecká 36, 940 23 Nové Zámky, IČO: 42 253 951, o nariadenie neodkladného opatrenia, o odvolaní matky proti uzneseniu Okresného súdu Nové Zámky č. k. 7P/121/2021-331 zo dňa 12.04.2023 takto

rozhodol:

Odvolačný súd uznesenie súdu prvej inštancie **p o t v r d z u j e**.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Súd prvej inštancie napadnutým uznesením vyslovil, že nemá právomoc vo veci konať, a konanie zastavil. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil s odkazom na čl. I ods. 2, čl. VII ods. 2 Ústavy SR, čl. 8 - 10 nariadenia Rady (ES) č.2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností (ďalej len „nariadenie Brusel IIa“), ustanovenia § 2 zákona č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej len „ZMPS“), § 161 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). V odôvodnení napadnutého uznesenia súd prvej inštancie uviedol, že matka sa podaným návrhom domáhala rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností rodičov voči maloletým deťom na čas po rozvode manželstva, pričom zároveň požiadala o nariadenie neodkladného opatrenia. Konanie o nariadenie neodkladného opatrenia bolo uznesením Okresného súdu Nové Zámky č. k. 7P/116/2021-43 zo dňa 07.09.2021 vylúčené na samostatné konanie.

2. Uznesením Okresného súdu Nové Zámky č. k. 7P/121/2021-61 zo dňa 05.10.2021 súd nariadil neodkladné opatrenie, ktorým zveril maloleté deti do osobnej starostlivosti matke a otca zaviazal na platenie výživného po 100 eur mesačne s tým, že toto neodkladné opatrenie bude trvať do právoplatného skončenia konania o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov voči maloletým deťom na čas po rozvode manželstva vedenej pod sp. zn. 7P/116/2021. Na odvolanie otca v zákonnej lehote Krajský súd v Nitre uznesením č. k. 12CoP/7/2023-324 zo dňa 28.02.2023 napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s tým, aby v ďalšom konaní súd skúmal, či predmetná vec patrí do právomoci súdov Slovenskej republiky s prihliadnutím na medzinárodný prvok v tomto konaní.

3. V danej veci súd zistil, že uznesením Okresného súdu Bratislava I. č. k. 2P/1/2022-552 zo dňa 30.05.2022, potvrdeným uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 20CoP/181/2022-649 zo dňa 30.05.2022, bol nariadený návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu do Maďarska. Súd mal za preukázané, že v danom prípade matka maloleté deti dňa 30.08.2021 zadržala na území Slovenskej republiky bez súhlasu otca, resp. opatrovníckeho súdu krajiny obvyklého pobytu maloletých detí. Od 30.08.2021 tak trvá protiprávny stav neoprávneného zadržovania maloletých detí matkou na území Slovenskej republiky. Podľa názoru súdu je obvyklým pobytom maloletých detí Maďarsko, kde sa narodili a kde až do konca augusta 2021 žili. Obe majú maďarské občianstvo, v mieste svojho bydliska v Budapešti navštevovali vzdelávacie zariadenie, a na konanie v tejto veci má teda právomoc maďarský súd.

4. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, kedy slovenský súd nemá právomoc vo veci konať, ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý je neodstrániteľný a ktorý má za následok, že súd nemôže rozhodnúť vo veci samej, ale musí konanie zastaviť.

5. Proti tomuto uzneseniu podala v zákonnej lehote odvolanie matka, ktorá žiadala napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie dokazovanie a rozhodnutie. Odvolanie odôvodnila s odkazom na ustanovenie § 365 ods. 1 písm. f), g) a h) CSP. Podľa jej názoru otec doposiaľ jej argumenty a dôkazy žiadnym relevantným spôsobom nevyvrátil. Konanie v Maďarsku o rozvod manželstva bolo prerušené práve z dôvodu prebiehajúceho konania na súde prvej inštancie. Nestotožnila sa s tvrdením, že obvyklým pobytom maloletých detí je Maďarsko. Maloleté deti sa narodili v Maďarsku a až do konca augusta 2021 v Maďarsku žili, pričom majú aj maďarské občianstvo. To je síce pravda, ale ona považuje za potrebné predovšetkým zistiť, aký je postoj mal. detí, či považujú územie Slovenskej republiky za svoj obvyklý pobyt, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že sa ich školské výsledky zlepšili a vytvorili si domov na území Slovenskej republiky. Sú tu teda ďalšie prostriedky procesného útoku a obrany, zároveň napadnuté rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci a taktiež nebol úplne zistený skutkový stav.

6. Krajský súd v Nitre ako odvolací súd (§ 34 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP) bez viazanosti na rozsah a dôvody odvolania (§ 65, § 66 CMP) po prejednaní veci bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné. Preto napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie v zmysle § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil. Pri rozhodovaní aplikoval najmä nižšie citované zákonné ustanovenia:

7. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

8. Podľa § 3 CSP súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

9. Podľa § 4 CSP iné spory a vec prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon.

10. Podľa § 161 ods. 1 CSP ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú plnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len procesné podmienky).

11. Podľa § 161 ods. 2 CSP ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

12. Podľa § 9 ods. 1 CSP ak spor alebo vec nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, súd konanie bezodkladne zastaví.

13. Podľa čl. 7 ods. 2 druhej vety Ústavy SR právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

14. Podľa čl. 2 ods. 11 nariadenia Brusel IIa pojem „neoprávnené premiestnenie alebo zadržovanie“ znamená premiestnenie alebo zadržovanie dieťaťa, ak a) je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky, podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním; a b)

za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj skutočne vykonávalo, buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností.

15. Podľa čl. 8 ods. 1 nariadenia Brusel IIa súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

16. Podľa čl. 8 ods. 2 nariadenia Brusel IIa, odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.

17. Podľa čl. 10 nariadenia Brusel IIa, v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a:

a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, dozvedel, alebo mohol dozvedieť, o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa usadilo v novom prostredí a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok:

i) do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržované;

ii) nositeľ opatrovníckeho práva vzal späť svoju žiadosť o návrat a v lehote stanovenej v bode i) sa nepodala nová žiadosť;

iii) konanie na súde členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, sa skončilo podľa článku 11 ods. 7;

iv) súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, vydali rozsudok o opatrovníckom práve, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa.

18. Súd kedykoľvek za konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania). Medzi neodstrániteľné nedostatky procesných podmienok, ktorých existencia má vždy za následok zastavenie konania, patrí o. i. aj nedostatok právomoci súdu vec prejednať a rozhodnúť. Ak súd zistí, že spor nepatrí do právomoci súdu Slovenskej republiky, konanie bezodkladne zastaví (§ 9 ods. 1 CSP). Právomoc sa všeobecne posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu, v tomto prípade súdu, riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie.

19. Z podania návrhu matky a opísania skutočností, na základe ktorých žiadala nariadiť neodkladné opatrenie, je zrejmé a jednoznačné, že ide o konanie s medzinárodným prvkom, na ktoré je potrebné aplikovať aj právo Európskej únie. Slovenská republika a Maďarská republika sú členmi Európskej únie, a preto sa pri posúdení otázky právomoci súdu na toto konanie (aj s poukazom, že predmetné konanie začalo pred 01.08.2022) vzťahuje nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností. V zmysle článku 8 ods. 1 tohto nariadenia majú súdy členského štátu právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12. Článok 9 pritom upravuje zachovanie právomoci pôvodného obvyklého pobytu dieťaťa, keď sa dieťa oprávnene presťahuje z jedného členského štátu do iného členského štátu a nadobudne tam nový obvyklý pobyt a článok 10 upravuje zachovanie právomoci súdov členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržaním (v spojení s čl. 2 bod 11) v prípadoch únosu dieťaťa, jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte, ak je súčasne splnená jedna z podmienok uvedených v písm. a) alebo b) tohto článku 10 nariadenia Brusel IIa.

20. Zo znenia nariadenia Brusel IIa v súvislosti s preskúmanou vecou vyplýva, že za rozhodujúce kritérium pre určenie právomoci súdov členských štátov vo veciach rodičovských práv a povinností

k maloletému dieťaťu sa považuje jednak obvyklý pobyt dieťaťa a jednak posúdenie, či došlo k oprávnenému presťahovaniu maloletého dieťaťa z jedného členského štátu do iného členského štátu, alebo jeho neoprávnenému premiestneniu alebo zadržiavaniu. Až po zodpovedaní otázky oprávneného, resp. neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania, je možné určiť miesto obvyklého pobytu maloletého dieťaťa.

21. V danom prípade sa súd prvej inštancie správne zaoberal otázkou skúmania podmienok konania, či je alebo nie je daná právomoc súdu vo veci konať a rozhodnúť a dospel k správnej závere, že právomoc na rozhodovanie v predmetnej veci nemá. Medzinárodný prvok v tomto konaní bol založený na tých skutočnostiach, že rodičia žili a bývali v Maďarsku v Budapešti, kde sa obe deti narodili a získali i maďarské štátne občianstvo. V Budapešti obe mal. deti navštevovali vzdelávacie zariadenia, a to základnú školu a materskú školu, a v tomto zázemí si budovali zázemie, väzby a sociálne kontakty. Maloleté deti boli zadržané na území Slovenskej republiky bez súhlasu otca v auguste 2021 po tom, ako matka spolu s nimi opustila spoločnú domácnosť s otcom a zotrvala na území Slovenskej republiky bez predchádzajúceho súhlasu otca.

22. Z konania vedeného pred Okresným súdom Bratislava I. a v ňom vydaného rozhodnutia č. k. 2P/1/2022-552 zo dňa 30.05.2022, potvrdeného aj uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 20CoP/181/2022-649 zo dňa 30.05.2022, vyplýva, že otec sa domáhal navrátenia detí späť do Maďarska, pretože matka ich dňa 30.08.2021 zadržala na území Slovenskej republiky bez súhlasu otca, resp. opatrovníckeho súdu krajiny obvyklého pobytu maloletých detí. Z tohto dôvodu súd nariadil návrat detí do krajiny ich obvyklého pobytu, do Maďarska. Tento prijatý záver o neoprávnenom zadržaní detí bol v predmetnom konaní smerodajný a súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z toho, že mal. deti boli na území SR neoprávnené zadržané. Súd prvej inštancie správne postupoval, keď pri určovaní právomoci aplikoval čl. 8 až 10 nariadenia Brusel IIa a vyslovením názoru, že obvyklým pobytom maloletých detí je Maďarsko. Obvyklý pobyt maloletých detí bol založený na území Maďarskej republiky, kde sa narodili, žili, navštevovali vzdelávacie zariadenie a kde mali vybudované sociálne zázemie. Aj keď matka neoprávnené zadržala dňa 30.08.2021 maloleté deti na Slovensku, k zmene ich oficiálneho obvyklého pobytu nedošlo, preto súd prvej inštancie správne konštatoval, že na konanie v tejto veci má právomoc maďarský súd, a teda slovenský súd túto právomoc vo veci konať nemá. Vzhľadom na to ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý je neodstrániteľný, a ten má za dôsledok, že súd musí konanie zastaviť.

23. V tejto súvislosti odvolací súd dopĺňa, že v prípadoch neoprávneného premiestnenia detí článok 10 nariadenia Brusel IIa vo všeobecnosti priznáva právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností súdom členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím premiestnením, resp. zadržaním. Táto právomoc je v zásade zachovaná, k jej postúpeniu dochádza, len ak dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v inom členskom štáte a ak je okrem toho zároveň splnená aj jedna z alternatívnych podmienok uvedených v tomto článku 10 (rozsudok z 1. júla 2010, Povse, C-211/10 PPU). Odvolací súd má za to, že v danej veci neboli splnené podmienky čl. 10 nariadenia Brusel IIa pre postúpenie právomoci na slovenské súdy. Aj keby došlo k zmene obvyklého pobytu maloletých detí na Slovensko, neboli súčasne splnené aj ďalšie podmienky, a to, že: a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním (v tomto prípade sa otec domáha ich návratu do Maďarska), b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo (v tomto prípade otec), dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa a dieťa sa usadilo v novom prostredí. Bez uplynutia jedného roku od neoprávneného zadržania mal. detí nemohli byť splnené ani na to nadväzujúce ďalšie podmienky uvádzané pod písm. i) - iv) čl. 10 písm. b) nariadenia Brusel IIa. Z dôvodu, že žiadna z uvedených podmienok pod písm. a) alebo b) článku 10 pre možné postúpenie právomoci maďarských súdov na slovenské súdy splnená nebola, maďarské súdy si zachovali svoju právomoc rozhodovať vo veci mal. detí W. a W.. Tým, že matka neoprávnené, t. j. bez súhlasu otca, zadržala maloleté deti na Slovensku, kde ich prihlásila aj do školského zariadenia, nevytvorila zákonné podmienky pre rozhodnutie súdu Slovenskej republiky o jej návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Uvedené platí bez ohľadu na fyzickú prítomnosť detí na Slovensku, trvanie, podmienky a dôvody pobytu na Slovensku, názor a postoj mal. detí, ich začlenenie do sociálneho a rodinného prostredia, zlepšenie školských výsledkov.

24. V danej veci neboli splnené podmienky v súlade s čl. 10 nariadenia Brusel IIa pre postúpenie právomoci maďarského súdu danej obvyklým pobytom maloletých detí pred ich neoprávneným zadržaním. Pokiaľ mali rodičia (manželia) akékoľvek problémy, ktoré nevedeli vyriešiť, matka sa mohla obrátiť na príslušný súd v Maďarsku. Rodinná situácia ňou opisovaná sa nemala riešiť únosom detí, ale prostredníctvom príslušných súdov a orgánov v mieste ich obvyklého pobytu. Čo sa týka námietky matky, že otec doposiaľ jej argumenty a dôkazy žiadnym relevantným spôsobom nevyvrátil, odvolací súd poznamenáva, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav veci pre rozhodovanie o otázke právomoci slovenských súdov, pričom ďalšie tvrdenia matky a dôkazy týkajúce sa pomerov v tejto rodine a na to nadväzujúce argumenty a dôkazy zo strany otca budú predmetom konania vo veci samej, ktoré bude prebiehať na maďarskom súde.

25. Odvolací súd na základe uvedeného konštatoval, že v čase rozhodovania súdu prvej inštancie a aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu boli splnené podmienky pre vyslovenie záveru o absencii právomoci slovenského súdu a dôvodnosti zastavenia predmetného konania. Na prijatom závere nič nemení ani tá skutočnosť, že konanie iniciované otcom detí na súde v Budapešti bolo prerušené. Odvolací súd z uvedených dôvodov uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

26. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP a § 52 CMP.

27. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419, § 420, § 421 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).